

გაზეთის ფასი:

მაგზაჟით ტფილისში და გარეშე ადგილებში: მაგზაჟი 6 მან. და გარეშე ადგილებში: 7 მან. 50 კ. მართის წლისა — 4 — 3 — 50 კ. წამის თვისა — 2 — 50 კ. — 2 —

სალოე ერთის წუმბრისა გაუზავნელათ — 3 შაური. „დროება“ გამოდის კვირაში ერთხელ, პარასკევებით.

დროება

ტფილისში „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელოტივილის კაზ. სტამბაში, მალაინის პროსპექტზე, რეიტერის სახლში.

ტფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის აღრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ. ВЪ КОНТОРУ РЕДАКЦІИ ГРУЗИНСКОЙ ГАЗЕТЫ „ВРЕМЯ“.

რედაქციის კანტორაში მიიღება ყოველ-გვარი განცხადება სხვა და სხვა ენებზე. უსი განცხადების დაბეჭდვისათვის ჩვეულებრივს ასოებით გაზეთის სტრიქონზედ 8 კაპ.

საკოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი.

რედაქციისაგან.

ხელის-მომწოდებელი „დროებას“ ყოველთვის მიიღება. ამ გაზეთის დაბეჭდვა შეიძლება პირველსავე ნუმერიდან.

რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს „დროების“ ხელის-მომწოდებელს, რომელთაც გაზეთის ფული ჯერ არ მოუციათ, შემოიტანონ ეს ფული.

შინაარსი: მმართველობის განკარგულება, დროების კორრესპონდენცია: სამურხაუნოდგან, აფხაზეთის გადასახლებაზედ. — ნეკროლოგი. — პოლიტიკა: ანგლია, აესტრია, მსმალეთი და აშერიკა. — სხვა და სხვა ამბავი. — ლექსები: ზამთრის ღამე და სურათი თ. დ. მისთვისა. — სახანონო განცხადება.

მმართველობის განკარგულება.

ხელმწიფე იმპერატორმა, 14 მაისს, ყოველად-უმოწყალებად უბოძა წმ. ანნის 1-ლი ხარისხის ორდენი ყოველად სამღვდელთაგან: იმერეთის ეპისკოპოსს მამბრიელს და ბორის ეპისკოპოსს გერონტის, მართლის ეპარხის ეპარხის.

უმთავრესი კანტორა საფოტო-ეკონომიკის დაწესებულებებისა აცნობებს საზოგადოებას, რომ ტფილისიდან მუთაისამდის ამ ივნისის შეიდიდან დაიწყება წასვლა-მოსვლა საფოტო-ეკონომიკის ფაქტით და პასპორტებით (მგზავრებით); ისინი გავლენ ხელმე. ტფილისიდან ოთხშაბათობით, პარასკევით და კვირით ნაშუადღის 5 საათზედ, მუთაისამდის იმავე დღეებს ნაშუადღის ორს საათზედ გამოვლენ ხელმე.

ზამთრის ღამე.

(მიხატვა)
მუქი ღამე * * *
პარავი მისთვის ის ზამთრის ღამე,
მინც მოსვენებით, მშვიდობიანთ,
სიამოვნებით თბილ ოთახშია,
ატარებს დროსა თავის სახლშია!
შენთვისც კარგია, უსაქმო კაცო,
მადლოლო ეკიპაჟია!
შენ რას დგაკლებს სიცივე, უინვა,
ხარ წახვეული თბილსა ქუჩაშია.

შენთვისც კარგია, ჩემო ჭაბუკო,
რომა ხარ ახლო შენს საყვარელზე!
რა გენაღვლება, რომ მოდის თოვლი,
შენ თბილათა ხარ, რას ფიქრობ სხვაზე!
მაგრამ შენ კია როგორ ატარებ,
საწყალო კაცო, ამ ცივ ღამესა?
შეკრებ, მგონია, თუ ლუკმა პური
მეკენება შენა ხვალინდელ დღესა.

ბაა როგორ ხარ, შენ ლოთო კაცო,
მითხარ, რას ფიქრობ ცივ ღამეშია?
შეკრებ, რომ არა გაბადიარა,
დაეირავო ხელ დუქანშია.
მითხარ, რას ფიქრობ, საწყალო დედა,
როგორ დახვდები შენ წერილ შეილებსა?

ტფილისის საფოტო-სამმართველო-საგან. მისი იმპერატორების უმაღლესობის, ხელმწიფე დიდი მთავრის ძავეკასის ნამეტნიკის ნებართვით კვირაში სამჯერ წაეხლომე ფაქტა ტფილისიდან მუთაისს. პორრესპონდენციები მოგროვდება ტფილისში ოთხშაბათობით, პარასკევით და კვირით დილის 12 საათამდე. ბორჯომში რომ ფაქტა ეგლის, იმის კორრესპონდენციები მოგროვდება ოთხშაბათობით და კვირით 1-ლს აპრილიდან დაწყებული 1-ლს ოკტომბრამდე.

„დროების“ კორრესპონდენცია.

სამურხაუნოდგან. აფხაზეთის გარდასახლებაზედ. სახელი სამურხაუნო გარდადგეს, ესლა სამურხაუნოს ეძახიან მკუთის სამხედრო მარხას, სხვა აფხაზეთის მარხების სახელებიც ვერც დასცვალეს. მსამხედრო, რომელიც არის ზღვის პირათ და სადაც რიგანი ვაჭრობა ყოფილა და ესლაც არის, რომელიც ჰქონდა მთავრის მეორე სატახტო ქალაქათ, სადაც დღემდის აბუქის მარხის სამმართველო არის, უნდა დასტოვონ, გააუქმონ. შენობების მომატების ნებას აღარ აძლევენ.

ღრანდას, რომელიც არის პოდორს გაღმა, უნდა გადაიტანონ სასამართლო და ეწოდება სახელად ღრანდის მარხა. მზუფუს სამმართველო უნდა გადაიტანონ ბიჭვინტას. ამ ცვლილების შემდგომ გამოცხადდა გარდასახლება. აფხაზეთი ძლიერ დაჯავრებულნი არიან. ისინი ძლიერ ნანობენ თავის უწინდელს უწყსო მოქმედებასა, ესლაცი უცებ შესწორებენ ცული ჩვეულება, მაგრამ რაღა დროს; ისინი მზათ არიან მიიღონ ყოველივე სასჯელი, ოღონდ ეს უკანასკნელი გამოცხადება არ ასრულდეს.

რას ჰქვამ ხვალა, მითხარ საბრალოვ,
რით გახარებ მიხარ მშვიდობა?
შენ რაღას ფიქრობ, ჩემო პოეტო?
რათ იტანებ, რათ იკლავ თავსა?
რომ შენ მხარეში, შენს სამშობლოში
მართო შენა სენობ კარგსა და პესა!

ღვით მისთვისა.
1867 წ. 20 მარტს. მღესსა.

სურათი

(რუსულით)
არ ვიცი, თუ შენ გავიგონია,
როგორა კვდება საწყალო კაცი?
ინსტიტუტშია, მე კი მგონია,
ამა ღრამებსა არ გიკითხავენ!
მაგრამ თუ გინდა, მე კი ვიამბობ
მითხარ სურათსა მოკლეს სიტყვითა:
როგორა კვდება საწყალო კაცი
ამ სოფელშია სიღარიბითა!
მთხარში ცივა; ფანჯრის წინ თოვლი
გამდარი მზიხან ჩამოქრიალებს,
და კუთხეშია ძვალსა გახმარსა
მთავი ღრღნის მასა და აბრაზუნებს!

მართა გულმხურავლე წებელდელმა ილაპარაკა: „ჩვენში დღემდის ძალობა, უწყსობა და ყოველივე ცული საქმე იყო. იმაში ვიყავით ჩვენ აღზრდილი და ის მიგვიჩნდა ჩვენ კარგს საქმეთ, რადგანაც ჩვენი უფროსები და მთავრები მზედ გვაქვებდნენ. ჰოველივე ბორცება და ცულ-კაცობა მათის ბრძანებით სრულდებოდა. ჩვენ არავითარი ხმა არ გვექონდა, თუ რამე გვეთქვა ერთსა და ორსა, ჩვენ ძმებსავე ჩვენს თავს მოაკვლევინებდნენ. ამის გამო მეტის მეტად გვეწინადა მათი. ჰოველთვის მათს სარგებლობას ვცდილობდით, ისე მონდომილი, რომ ჩვენი თავი არ გვანსოვდა. ამის გამო ჩვენ სახლობას ვერაფერს ვერგებოდით და ვატარებდით მხეცურს ცხოვრებას. შევლანი ვაქცობაზედ ვიყავით გაქვებულნი. მშვიდობიანს კაცს დედაბერს ეძახდნენ და მას მოჯალაბედ გავხდებდნენ. აუცილებელი საქროება იყო, რომ ყველანი მხეცათ გავხდელიყავით და ჩვენი თავი დაგვეფარა. ამასობაში აღზდილს კაცს მშვიდობიანობის ცხოვრება ასე უცებ ვერ მოეწონებოდა. იმათი უცებ არევა ძალიან ადვილი არის და ამისთვის სცდებიან, თუ რომ რამე ცული განიზრახეს. მართი დაკვირების მეტი არ უნდათ, რომ მაშინვე ყური გამოცქეიტონ; ვინც პირველად იკიელოს, ის სასტიკად უნდა დაისაჯოს, რომ ის აღარ მოაგონებდეს მათ პირვანდელს ცულს მიზიდულებას.“ მე ვუთხარა: რატომ თქვენ პირვანდელი სჯული ქრისტიანობა დაკარგეთ მეთქი? მან მომიგო:

„ღიდ რუსის ხელმწიფეს, ჩვენ კარგათ ვიცით, მრავალი სარწმუნოების ხალხი ჰყავს. ჩვენ ვიქმნებით იმ სარწმუნოებაში, რომელიც ეხლა ერთ, მინამდის არ გავიგებთ, რომელი სარწმუნოება სჯობია. როგორც ქრისტიანობა მიგვიტევიბა და მამადიანობა მიგვიღია, იქნება ვერაფრე მოხდეს, მამადიანობა დაესტოვოთ და ქრისტიანობა მიიღიოთ.“

შერი აქვს მოთახს ჩამოქცეული,
მითქმის კედელი ედარ იმარებს,
ძველი ღანჯარა დაღონებული
მითქო უგნურათ ამას შეკუთრებს!

მთხარში ბნელა, თითქო ღამეა,
შეღვან მტერიია და აბლაბულა,
და ჩინიცი პირ-გატეხილი
მითქო აჯავრებს თავის პატრონსა!

შანჯრის წინა დგას ერთი კრავატი,
წყვეს ავით მუფო; არ ებინება.
პრავატი, როგორც საწყალო კაცი, ბრეგ მითქო
ტენესის, როცა ის გაღაბრუნდება!

ატერ მობრუნდა კარებისკენა,
შუბლზედ ეტეობა მას ჯაფის ძალა;
მეალები მისი იუტრებიან,
მითქო რომ ეხლა გადმოცივიან!

მას უნდა ვისმეს შეატყობინოს
მთავის ტანჯვა და აღსარება,
მაგრამ ოთახში არავინ არის,
რომ გაიგონოს მისი უბნობა!

ატერ მობრუნდა ავთამეული,
რადასაც ეტებს გამხმარის ხელით,
მელარ იპოვნა, და ხელი მიიმეთ
ღვეა იქვე, სადაცა იყო!

ნობა დაესტოვოთ და ქრისტიანობა მიიღიოთ.“ ამ დროს ერთმა აფხაზმა ჩამოუარა უცებ და გამწყრალი სახით უთხრა: „აქეთ წამო, რას ელაპარაკები, მაგისაგან რა გამოვა ჰამის მეტი.“ მართველებს ეძახიან ქართულებს და დასცინიან, ბევრი ჰამა იციანო. სამურხაუნოში კანკალბენ შიშით, ვაი თუ ჩვენც გარდავყარონო. რა დაგვემართება, არავითო, მაგრამ დიდი იმედი აქვსთ თავიანთ ნამსახურობაზედ და ბიარახზედ, რომელიც უწყალობებია ნიკოლოზ ხელმწიფეს, და რომელზედაც აწერია: „გამსაყვარლებს სამურხაუნოლებს ღაღში გამარჯვებისათვის.“ აქუთრებს და აფხაზებს დიდი დახლოებული ნათესაობა აქვსთ. ბევრი ჩემი ნაცნობები ამბობენ: თუ ისინი ყველანი გარეკეს, ჩვენც უნდა წაიდეთო. აქაური ქალები ამბობენ: რა ექნათო, სადაც ჩვენი ძმები, დები, დედამამა არიანო, იქ უნდა ვიყოთო ჩვენც, და დაიწყებენ ტირილსა და ვი-ვაგლახსა.

მითხარ ჩემი ნათელი ჰყავს. იმას მაინც არ გაგაბანთ, მეთქი. — მაშ ჩემ შეილს შენ მოგცემო, მან მითხრა. — მე ჩემი სულიერი შეილია მეთქი.

მამ ამდენი თუ შეგიძლიანო, ნურც ჩემძმებს, დედ-მამას და დებს გაუშვებო, როს მეღნიც სოფელს მუფუს არიანო. აბა იფიქრე, ვისთან მივლდე, ვისას ჩამოვხტე, ვის მოვესაყვარლო, ვინ მიტირებს, რომ მოგვედე, ვინ მომიეღოს ავით მყოფობაში. მძრის სიყვარული ისე არ ვიცი, როგორც ნათესავისა. როგორი გულცივი ხართ, ღმერთმანი, თქვენც. ამ დროს მსხვილი ცრემლები გარდმოვარდა მის დიდროვან მტრედის ფრის თვალებიდან და ჩამოსერა მშვენიერი ლოყები.

წებელდელები, დალელები და გუფუელები წა-

„წყალი... მიშველეთ...“ ყვირის საწყალი
ამ ხმაზედ თავნი შეკრთენ, გაიქცენ,
და მათ ჰგონიათ, რომ ავთამეული
ჰყვირის, რომ მისცენ განმარს ძვალი!

ატერ კიდევ უკანასკნელად
მთავნი ისმენენ კაცის კენესას,
ავთამეული კი ჰერსა უყურებს,
ზეცით მოვლის მოწყალებას!

მაგრამ ჰერშია აბლაბულიდან
ამაუთ მოდის მასთანა ჰია,
და საიდგანლად შორის ბანიდან
ატარს კნავილი ისმის დიდხანა!

სული დაიფლდა! ამა დროსა
ბევრი აკლია, კიდევ აკლია;
ნულრას მკითხავ, რაც რომ გაიამე,
მგონებ, შენთვისა ისიც მეტია!

1866 წელსა 27 ავგისტოს ღვით მისთვისა.
მ. მორი.

ვიდნენ. აბუყის მასობრივად მრავალი წავიდა. შილოულები და ჯგერდლები გამოარეკეს თავიანთ ბინიდან; მათ საშინელი გულით არ უნდათ წასვლა. სოხუმში წავიდნენ შესახვეწნათ, მაგრამ ჯერ არ ვიცით რა გამოუდნებათ. ამბობენ, ვინც წავიდნენ, იმათაც უნდოდათ დარჩენა და დამორჩილება ყოველივე ბრძანებისა, მაგრამ რაკი ხელი მოაწერეს, მერმე აღარ დაუჯერეს. . . . ღრანდის მასობრივად მოსახლეობა ყოფილა მსამხიროეს. აქ არის ერთი ძველი ხის ბოგირი ტბახედ, ჩრდილოეთის მხრით. ზამოაცხადეს, რომ: ვისაც მსამლოთში წასვლა გასურს, ამ ხიდს გადმა გადითო და ვისაც არა, გამოლმა დარჩითო. ჭველანი გავიდნენ, დარჩნენ მხოლოდ რაოდენიმე პირნი. ამ საგანზედ ძლიერ ქება გვესმის აფხაზებისაგანაც და სხვა გარეშე პირთაგანაც ბზუფუს მასობის უფროსხედთ. ღმიტრი შავეკვაძეხედ. მან გაავებინაო ხელმწიფე იმპერატორის ბრძანება და მამობრივი მზრუნველობით აუხსნა. მათი ახლანდელი და შემდგომი მდგომარეობა, რომ რუსეთის მმართველობის ხელქვეით ყოფნა სჯობიაო მსამლოთის მართველობის ხელ ქვეით ყოფნას. მთელი ბზუფუს მასობა დარჩაო გადუსახლებელი გარდა ერთის სოფლისა, სადაც მოხდა უბედური შემთხვევა და სადაც იმყოფებოდნენ უმთავრესნი პირნი, რომელნიც ადგამის მიზენი იყვნენ. — ასე ამბობენ აფხაზები, ხალხი უმადლის მას. . . .

წარმოსადგენათაც ადვილი არ არის, რა ნაირი მდგომარეობაში იყვნენ აფხაზები წასვლის დროს. ამბობენ, როდესაც ისინი თავიანთ ბინიდან გამოდნენო, მრავალმა მოხუცებულმა კაცებმა და ქალებმა თავის თავი თუ ხეს, თუ კედელს მიატყესო. . . . წასვლის დროს, ვინც რჩება წამსვლელს ეთხოვება.

მრთი ტირილი და კეთიქეთი არის. ძროსები, ხბოები, ვირები, რომელნიც დამწეულან დიდხანს ერთ ალაგას ყოფნით, ყვირიან და არის ერთი ხმაურობა და ღრიალი. მორის მხრით არის თოკები გაბმული, რომ არ შეერიოს ხალხი ერთმანეთს. წასვლის დროს ბარაბანს დაჰკერენ, მოდიოთ. ჭურჭლებში (*) რომ მიდიან, მაშინ გასასვენებელს მუზიკას უკერენ; შემდგომ რომ შევლენ ყველანი და ზღვის ნაპირს მოშორდებიან, მაშინ სამხიარულიო მუზიკას დაუკერენ; ცოტა ხანს შემდეგ მთელი ბატალიონი თოფს დასკლის. ჭურჭლებიდან იკერებიან მშვენიერ-მშვენიერი ახალ-გაზდა ქალები, თავიანთ ნაცნობებს თავს უკერენ, ხელებს უქნევენ და ვაჟ-კაცები გულს იმაგრებენ, როგორც თავისას, ისე ქალებისასაც, ძალათ იღვრიან. ბავშვებს ეშინიანთ, ჭურჭლებში ტირიან და დედებს ეკერებიან გულზედ. ზოგიერთი ჭურჭლიდან გამოდის უშვერი ლანძღვა და გინება, რადგანაც აღარ ეშინიანთ დაჰკერისა. მრთმა ყახახის აფიცრმა მელაპარაკა: როდესაც ხომალდში ჩასხდნენ და მიდიოდნენო, ერთს ყმაწვილს ქალს შეილი დაებადაო. მალმა ალბათ იფიქრა, ამას კი არა, ჩემ თავსაც ვერ მოუვლიო; აუღია და ზღვაში გადუგდია, ძველს ტანისამოსის ნაგლეჯებში გამოხვეული. რაღაც უეცრათ ზღვაში ტყუა გაადინა. ხომალდის უფროსმა იფიქრა ვიღაც უეცრად გადავარდაო, ხომალდი შეაჩერებინა, მატროსებმა ჩანგლები გადაწვიდნენ, ნახეს, რომ ყმაწვილი არის. ხომალდის უფროსმა უთხრა დედას, სურს რომ ამოვიყვანოთ, თუ არაო. ღვედამ ტირილი დაიწყო, არა უპასუხა რა, ხომალდის უფროსს გულში გაუღვიძა კაცთ-მოყვარეობა ამ უღმერთო მოქმედებამ და უბრძანა მისი ამოთრევა. ამოათრეს, წყლიდან და ჩანგლებისგან გალახულს კიდევ ედგა ცოტახანს სული და მერმე მიიცილა; ისევე ზღვას მიაბარეს. ჭველაზედ უფრო სამწუხარო

(*) შევის-ზღვის პირათ ყოველგვარს გემს ჭურჭელს ეახიან.

ყოფილა. ძაღლებისაგან გამოთხოვება თავიანთ პატრონებთან. მს ფაქტი შესანიშნავია ბუნების მეცნიერებიდგან. როდესაც აფხაზები ჭურჭლებში ჩავიდნენ და ზღვის ნაპირს მისცილდნენ, ყველა ძაღლები, რაკი მათ ჰყვანდათ, ზღვის პირათ დაემწკრიდნენ და უნდოდათ მათ წაჰყოლოდნენ, მაგრამ სიფიროვეს გამო ეს არ შეიძლებოდა. ისინი უყურებდნენ მათ, მანამდის კარგათ არ დაშორდნენ, ზღვაში ჩასვლა ვერ გაბედეს. მრთმა იმათგანმა, სუსტის აგებულებისამ, ველარ მოითმინა ნამეტანი პატრონის სიყვარული და დაიწყო წერილი ხმით ყმული, მას მოჰყენენ ცოტათი მომეტებული ტანისა და ბოლოს დიდებმა შე-შავ და რუხ-რუხ ნავაზებმა შექმნეს საშინელი ღრიალი. ასტყუა იმისთანა ძაღლების ყმული, რომ განკარგულების მომხდენმა პირებმა ერთმანეთს ვერ გააგონეს რა შეიქმნა უბედური ხმინობა და ყველა, თითქო დედამიწა დაიქცაო. . . . ძაღლები იყვნენ დამწკრივებულნი ორ ვერსზედ მეტად. ზედმხედველები მოთმინებიდგან გამოვიდნენ და უბძანეს მათი დახოცა. დავიერენ მტირალს ძაღლებსა. იქით-აქით დაუწყეს გადენა; მაგრამ მინც იქვე ზღვის პირზედ მიდიოდნენ, ზოგი უყურებდნენ მიმავალს ჭურჭლებსა და ზოგი ყვეფითა და ზოგი ყმულით გაჰყიოდნენ. ჭურჭლებიდგან ხმა მოესმათ; მაშინ სულ გადირიენ და გარდიშაოდნენ. ბარდა ტირილისა და ყვირილისა, ისეთი წყობილება და წესიერება ჰქონდათ, რომ კაცებისგანაც დასაჯერებელი იყო. არც ერთს თავისი ძალა არ გამოუჩინია და მეორე თავის ადგილიდან არ გადუგდია. ღიდი შავი ქოფაკი პატარა ფინიასთან იყო და ორნივე ერთგულად ასრულებდნენ თავიანთ მოვალეობას. მს კი იყო მხოლოდ, რომ პატარა ფინიების წაწკანი არაფრად ჩნდებოდა დიდ ქოფაკების ყმულითან და ამისათვის ისინი უფრო ხშირად ჰყეფდნენ. ამ ხმაურობაზედ ვირებმაც შექმნეს ყოყინი. ბარაზებული კაცები მეორეთ დავიერენ მათ, აღარ აცალეს მოვალეობის ასრულება, ამისთვის ისინი აირიერენ და დაირიერენ, ასე რომ კაცებს ძაღლებიდგან ველარ გამოიცილობდი. ძაღლები პატრონების ნაბინავებზედ მივიდნენ. პატრონები ველარ ნახეს, ამობაში დაფეთდნენ ცხენები, ძროხები, კამბეჩები, აბზიკეს კუდები და გასწიეს; მათ გამოედევნენ ახალი მებატრონები ყვირილით: არიქა, ვინ ხარ კაცი, ნუ გაუშვებთ, თორემ დავიღუბებთ, მაგათი ნახვა კაცს არ შეუძლიაო. ამბეჩები წამოედვენ სტოლს, რომელზედაც სწევდნენ, სტოლი გადაბრუნდა და ქაღალდები დაიფანტნენ, ბანებავებზედ მელანი დაესხა. შეიქმნა ერთი ლანძღვა და გინება, ყოველისფერი ესეები ძაღლების ბრალი შეიქმნა. რომ აღარა ეშველათ რა ამ ძაღლებს და აღარ დაწყნარდნენ, ბოლოს პურებიც გარდუყარეს. რომელიც ხელ-მოკლე იყო და ჩუმდა და მოსდგა ჰამასა. ხასიათ-მაგრებმა კი ყურადღებას არ მიაქციეს პურსა, აუარ-ჩამოუვლიდნენ იმათ, რომელნიც სჭამდნენ და უღრუნდნენ, თითქო ამას იუბნებოდნენ, რა დროს ჰამა არისო. უყურებდნენ ისინი გამწყრალი სახით, რომელშიაც გამოდიოდა: პატრონს ვიქებ, პურს კი არაო. მასაკვირველი ეს არის, პურის ჰამას რომ გაათავებდნენ ზოგიერთი ძაღლები უარესს ყმულს და ყველას მომდგებოდნენ. შეწუხებულები ნამეტანი ხრიალით თავი ვერაფერს ვართვეს და თქვებს: ჩვენ მინც მოვიცილდეთ ამ ადგილსა, თუ ისინი არ გვეცილდებიანო და მოვრჩით ერთს ვაი-ვაგლახსა. ჭველანი წამოვიდნენ. ძაღლები დარჩნენ იქვე უპატრონოთ. მსლა უეჭველია პატრონებს ეძებენ. ამ შემთხვევამ ყველას კი დადი დაჩინა: იმისთანა ძაღლს ვერ ნახავდი, რომ ან ფეხი არ ჰქონოდაც მოტეხილი, ან კული მოწყვეტილი და ან სხვა რამე დაჰქრილობა არა ჰქონოდაცო. მამიგონია, ძაღლმა თუ ენა მიუწვიდნა მტიკიან

ადგილზედა არ მოარჩინოს არ იქნებოა. . . . ურცხვი საქონელი გამოჰყავთ სამეგრელოში და იმერეთში. მრავალნი იხრჩობიან წყლებში, რადგანაც მათზედ არ არის არცხილი და არც ბორბები. ამბობენ, ძოდარში მრავალნი ხბორები და ძროხები დაიღუპნენ. მნგურში პირუტყვებს გარდა ერთი კარგი მცურავიც და იხრჩო. ჭველანი დავიერენ იფუს საქონელს, ვაჭარი და არა ვაჭარი, ყველანი პირუტყვს ყილულობენ კარგს ცხენს—20 მანეთათ, კარგს კამბეჩს—15 მანეთათ, კარგს ხბოიანს ძროხას—5 მანეთათ, კარგს ცხვარს—ათ შაურათ, თხას—ორ აბაზათ. ამას იქით კი ძალიან ვადვირდება საქონელი იმერეთში და მდინარეში.

ნ ა ქ რ ო ლ ო ზ ი .

ამას წინათ მდესიდგან მივიდეთ ჩვენ დიდათ სამწუხარო ამბავი: იქ გარდაცვლილა ერთი ჩვენი სტუდენტი იქაური უნივერსიტეტისა, მომა მაქავარიანი. როგორც გვეყენ, ის სიკვლეით მომკვდარა. — მომა მაქავარიანის სიკვდილი სამწუხაროა ნამეტნავად იმისთვის, რომ ის ნიქიერი ყმაწვილი იყო და მომავლისთვის ჩვენ დიდს იმედს გვაძლევდა. „სისკრის“ მკითხველები იცნობენ მაქავარიანს ზოგიერთი მის პატარა სტატიებით, რომელსაც ბეჭდებდა სამი წლის წინთ „სისკარში“, ჯერ როდესაც კიდევ სასწავლებელში იყო. შარშან „დროების“ 29 და 30 ნუმერებში იყო დაბეჭდილი მისი მოკლე მოთხრობა უსახელოდ: „მურზაყან ნაბერალის ცხოვრებდა“. მინამ ამ სტატიებზე მოველაპარაკებოდე მკითხველებს, მინდა ორიოდე სიტყვა ვსთქვა იმის ვინაობაზედ.

მამამ მომა მისცა სასწავლებლად მუთაისის გიმნაზიაში პანსიონერად. ის მესამე კლასში იყო, როცა მამა მისი გადიცვალა. ამას შემდეგ მის აღზრდაზედ ზრუნავდა მისი ბიძა, სპირიდონ მაქავარიანი. მე ვაიცან მომა იქვე პანსიონში. ის ყმაწვილობიდანვე ძალიან სუსტი აგებულებისა იყო და მალ-მალ ავთმყოფობდა ხოლმე; მაგრამ სწავლაში კი ყოველთვის ბეჯითი და მუყაითი იყო. პანსიონში ყველას გვიკვირდა იმისი სიწუმე. როდესაც თავის-უფალ დროს ჩვენ, ყმაწვილები, ვავიდაოდით ხოლმე გარეთ სათამაშოთ, ის მიჯდებოდა ხოლმე სადმე ოთახის კუთხეში და კითხულობდა სხვა და სხვა წიგნებსა. მრთხელ, როდესაც ის ჩვეულებრივ კითხულობდა წიგნსა, მე მივედი მომასთან და ეკითხე დაცინვით: „რა არის, რომ სულ წიგნს ჩანერებიანარ, წამო ვითამაშოთ მეთქი“; იმან თავის გაქნევით მითხრა: „მე, ძმაო, სათამაშოთ არა მცალია, ქართულ წიგნს ვკითხულობ, ჩუბინოვის ქრისტომატია არისო“. მს იყო 1860 წელში. საკვირველი იყო; იმ დროს, აბა, ქართულ წიგნს ვინ კითხულობდა? ან სად იყო მაშინ სასწავლებელში ქართული წიგნები? მომას კი თავის უჯრაში შენახული ჰქონდა რაღაც ძველი ქართული წიგნები და თავისუფალ დროს ყოველთვის კითხულობდა ხოლმე.

მრთხელ, 1860 წ., მომამ საცდელათ დასწერა ერთი მოკლე სტატია: „სამშობლო ენისათვის“ და გაგზავნა „სისკრის“ რედაქციაში დასაბეჭდავთ. ის იყო მაშინ მეოთხე კლასში. რა სიხარული და ალტაცებაში იყო თექვსმეტი წლის მწერალი, როდესაც ნახა თავისი სტატია, პირველად დაბეჭდილი იმავ 1860 წლის დეკემბრის „სისკარში“. . . .

პატარა მომა ითვლიდა თავის-თავს მწერლად და „სისკრის“ მშრომელათ. მაშინ მომამ უფრო გულმოდგინებით დაიწყო ქართული ენის სწავლა და ძველი წიგნების კითხვა. ამისათვის იმის სტატიები, ბოლონდელი მოთხრობის გარდა, დაწერილია ძველი ქართული ენის კილოთი. აი, სხვათა შორის, რას სწერდა თექვსმეტის წლის მწერალი, თავის

პირველ სტატიაში: „სამშობლო ენისათვის“: „საყვარელო ძმანო ქართველნი! მთხოვე მომცეთ ნება, რამტელიმე სიტყვის თქმისა სამშობლო ენისათვის და მამულისათვის, მოგახსენოთ რომა არიან კაცნი, რომელნიც ივიწყებენ ენასა თვისსა და იძულებენ მამულსა თვისსა, უდგებიან სხვათა ენათა და მიენლობიან სხვათა მამულთა; ხოლო კაცი ამისთანა არა არს კეთილი, არამედ იგი არს. . . . ჩვენ ვხედეთ ახლა მავალითებს, რომელნიც სჩადიან ასე“ და სხვა. . . . „თუმცალა სურსთ მკირეთა ქართველთა, სწერდა კვალად ის, ადღვიება სამშობლოისა, მაგრამ რითი? მრთი ამბობს, მე ფრანგულს ვისწავლი, ის მირჩენიაო, მეორეც ემოწმება, მეც აგრეთ, მესამე ანბობს, მე რუსულს ენაზე პოეტი უნდა შევიქნეო; ხოლო მეოთხე ანბობს: რათა, მე ჩემი ენა მაქვს და სჯობს დავისწავლო ენა ჩემი კარგათ და ნათხოვარ ენას მაინც ვმჯობინებოა. მაგრამ ამ ერთმა რა ქნას?! როგორც ერთს ზარას არ ძალოუს მოწოდება ქვეყნისა, აგრეთვე არც ერთს კაცს ძალოუს აღზდგინება დაცემულის მამულისა და ენისა; ენლა რა ყველანი ვგრძნობთ, არა არს კარგი დავიწყება სამშობლო ენისა, შეუდგეთ სუყველანი ქართველნი მის გამართვას, გავაუმჯობესოთ და დავიცვათ იგი, როგორც იცავდნენ მას მამა-პაპანი ჩვენნი“ და სხვა (სისკარი. 1860 წ. დეკემბერი; გვ. 541-ი).

საკვირველი არ არის თექვსმეტი წლის ყმაწვილისგან იმ დროს ამისთანა ზრები?! . . . ამას გარდა ის სხვა მოკლე სტატიებსაც ჰსწერდა და აბეჭდებდა „სისკარში“. მავალით: „მარძიის მონასტერი“, „ტიცთ მაქავარიანების შთამომავლობა“ და სხ. მაგრამ, რამდენიც მას ხანი ემატებოდა და იზრდებოდა, ის თან და თან სუსტდებოდა და ავთ ხდებოდა, ასე რომ, როდესაც მეექვსე კლასში ვადვიდა, ძალიან ავთ ვახდა, სწავლის განგრძობებაც აღარ შეეძლო და გამოვიდა სრულებით გიმნაზიიდან. გიმნაზიის გარეთ დაჰყო მან ორი წელიწადი თავის სოფელში, სადაც სუფთა სოფლის ჰაერმა და უხემა იმერეთის ჰავამ გამოაცოცხლა მილიუული და ცოცხალ-მკვდარი მომა. ის პატარა ჯანზედ მოვიდა. მაშინ იმან კიდევ განაგრძო თავისი სწავლა და სურდა წასვლა უნივერსიტეტში; თუმცა თავისი ავთმყოფობა არ აძლევდა ნებას სწავლის განგრძობისა, მაგრამ იმან ამსყური არ ათხოვა და 1865 წ. წავიდა მდესის უნივერსიტეტში. —

მოშორდა თავის სამშობლოს, წავიდა სხვა ქვეყანაში გასაწარჯიშებლად სწავლაში, მაგრამ აღარ დასცალდა საწყალსა მობრუნება და ნახვა იმ საყვარელ და სანატრელ სამშობლოისა, რომელიც მას უსახლოთ უყვარდა ყმაწვილობიდანვე. თითქო თვითონვე გრძნობდა სიკვდილის მოახლოებებს, ამისათვის დასწერა მან და დაბეჭდა მოკლე მოთხრობა: „მურზაყან ნაბერალის ცხოვრებდა“. მაგრამ, მკითხველო, იცი ვინ არის „მურზაყან ნაბერალი“? მს მოთხრობა არის თვით თავისი მოკლე ავტობიოგრაფია და „მურზაყან ნაბერალი“ იყო თვით განსვენებული მომა მაქავარიანი. ის სურათი, რომელიც დავიხატა თავის მოთხრობაში, მის წამდელი ცხოვრებიდან არის აღებული. მის არ ახსრეს ის მართლაც გაბერილი ბაბერილია და მისი სასწავლებელი!! ის დაუბრუნებელი განსვენებულიისათვის დროც წავიდა, როდესაც ჰაჰაწინა მომა ებარა სოფელში ერთ მღვდელსა, რომელიც ხეზე ვაჯდებოდა ხოლმე და იქილამ ყვირილით ასწავლიდა ზვირად ანა-ბანას და პატარა შევირიდი კი პირდაღებული სიცილით თითო ასოს ათ-ათჯერ იმეორებდა ხოლმე! მაგრამ დროებას ყოველივე მოაქვს სოფლებში ვახსენს სასოფლო შკოლები და უკეთესად ასწავლიან ანა—ბანას; ბაბერილია ძეგბს ჩამოართვის ადგილი შვირილიაძეგბმა და

იქაც, როგორც უნდათ, ისე ატრიალებენ ბო-
რბალსა; შენ კი, განსვენებულა, ვერ მოეს-
წარი ვერც ერთის ნახვასა: ზეცამ გამოგზავნა
ქვეყნად სამწუხაროდ, შეუბრალდებელმა ბუნე-
ბამ დაგიმონა შენ სიყრმადგანე და გს-
დენინდა უწყალოდ; ბოლოს შეგვპყრა უდ-
როოდ, გკრა გულში თავისი გესლიანი ისა-
რი, მოგტეხა წელი და სამუდამოთ დაგაქცნო,
ჯერეთ გაუშლელი მამულის ნორჩი ყვავი-
ლი!

27 მაისს 1867 წ. მ. ბეთანიშვილი.

პოლიტიკა.

ანდლია ჯონ-სტუარტ მილლის წინადადებ-
ბაქ აღების პოლიტიკურ უფლებებზედ.
20 მაისს ქვემო-პალატის შეყრილობაში უ. სტუ-
არტმა—მილმა შეიტანა ორი თხოვნა, რა-
შელზედაც ხელი მოწერილი ჰქონდათ 2,348
პირს და რომელიც შეიცავს იმას, რომ ქა-
ლებსაც მონაწილეობა მიეცესთ აღმორჩევა-
ში. ამ შეყრილობაში წარმოთქმულ სიტყ-
ვებში ყველაზედ შესანიშნავი იყო სტუარტ—
მილლის სიტყვა. უ. სტუარტმა მოითხოვა,
რომ სიტყვა men (კაცი) შესცვალონ ამ სი-
ტყვით: persons (პირი) ყველა რეფორმის ბი-
ლიში, სადაც კი სიტყვა men იხმარება და ამ
სახით ქალებსაც მიეცესთ მონაწილეობა ამო-
რჩევაში. ეს უსამართლობა მით უფრო
შეუწყნარებელია, რომ ყოველს სხვა შემ-
თხვევაში ანგლის კონსტიტუცია ქალებს შე-
რაცხს კაცების თანასწორათ; ერთი უმთავრესი
კონსტიტუციის საფუძველთაგანი ის არის,
რომ ვინც ხარჯს აძლევს, ის ამომრჩეველიც
უნდა იყოს. ქალები იმოდენა ხარჯს აძლე-
ვენო, რამოდენსაც კაცები. მანა ვისმე შეუ-
ძლიან სთქვას, რომ ის ქალი, რომელიც ხა-
რჯს აძლევს, რომელმაც კარგათ იცის სახ-
ლის მოვლა, რომელიც არის მასწავლებლათ
და ასწავლის უფრო მომეტებულს მოწაფე-
ებს, მინამ ის კაცები, რომელნიც ამორჩევა-
ში ურჩევიან,—განა ვინმე გახედავს დაგვარ-
წმუნოს, რომ ამ ქალს არ უნდა მიენიჭოს
ხმის მიცემის უფლება ამორჩევაში? ამორჩე-
ვაში მონაწილეობა უნდა აღეკრძალოს იმათ,
ვინც წამდელიათ უნიჭონი არიან და აგრეთ-
ვე იმას, რომლის მონაწილეობა აღმორჩევა-
ში სახელმწიფოსთვის სასაშიშრო იქნება. არ
შეიძლება ესთქვათ, რომ ქალებს არ შეეძ-
ლოთ მონაწილეობის მიღება ამორჩევაში, და
უმეტესათ არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ იმა-
თი გარევა ამორჩევაში იყოს სასაშიშრო.
მაშ რაღა საბუთები შეიძლება მოვიყვანოთ
იმ აზრის დასამტკიცებლათ, რომ ქალებს აღე-
კრძალოს მონაწილეობა ამორჩევაში. ნუ
თუ ის, რომ ქალები არ ერიდნენ იმ მიტინგ-
ში, რომელიც ლიდ—პარკში მოხდა? (იცი-
ნან). ბევრი ამბობენ, ვითომც ქალებისა-
თვის სასარგებლო არ იყოს პოლიტიკაში გა-
რევა, რომ ამით ქალი თვალ-ყურს ევლარ
ადვენებს თავის სახლობას და უამისოთაც
ქალს სახელმწიფოში ძლიან საკმაო უფლება
აქვს (იციან). აი რას ვუპასუხებთ ამაზედ:
არც ერთი პირი თავის პირდაპირ მოვალეო-
ბის აღსრულებას არ გარდასცდება. ოღრ წე-
ლიწადში ერთხელ ამორჩევიში ყოფნით და
ხმის მიცემით სახლ—კარის მოვლას არა და-
უშუალებდარა. წინააღმდეგ ამისა ჩვენ ვიტყვი,
რომ, როდესაც ქალი საზოგადო მართვაში
მონაწილეობას მიიღებს, ეს დიდად სასარგე-
ბლო იქნება იმისთვის, რადგანაც თავის სა-
კუთარ ღირსებას კარგათ შეიგნებს; ამას ისიც
უნდა დაუშუბროთ, რომ ქალებს კარგათ ეს-
მისთ საფინანსო საქმე. მთელს თავის სიკო-
ცხლში ისინი იმაზედ ზრუნავენ, რომ მცი-
რედი საშვალეობით დიდი საქმე შეასრულონ,
მაშინ როდესაც კაცები, რომელთაც სახელ-
მწიფოს მართვა აბარიათ და დიდი ღონისძი-
ება აქვთ, მცირე საქმესაც ძნელათ აწარმოე-
ბენ ხოლმე. პოლიტიკურს რეველუციებზედ

ბევრს ლაპარაკობენ, მაგრამ საოჯახო და სო-
ციალურ რეველუციებზედ კი ძალიან ცო-
ტას ამბობენ. თუ არ ვეცდებით, რომ ქალებ-
მა განათლებაში მიხწიონ იმ სიმაღლედ-
მდე, რომელზედაც დგას კაცი, მაშინ კაცების
განათლებაც წინ წასვლის მიგეირად შეჩერ-
დება და დაეცემა. თუ აქამომდე ქალები არ
ითხოვდნენ კაცებთან გათანასწორებას პო-
ლიტიკურ სიმაღლეში, ეს მარტო იმას და-
გვიტკიცებს, რომ ქალების განათლება მე-
ტად თავმინებებული და უყურადღებო იყო.
მინც ამტკიცებს, რომ ქალს თუ გინდა არ
ჰქონდეს ამორჩევის უფლება, მინც საკმაო
გავლენა აქვს სახელმწიფო საქმეებზედ, ის
სრულიად უსაფუძვლოთა სჯის. მინ არ იცის,
რომ მიიღარს ყოველგან უფრო მომეტებუ-
ლი გავლენა აქვს, მინამ ღირს; მაგრამ აქა-
მომდე არავის არ მოსვლია თავში ის აზრი,
რომ მიიღრების სიმაღლე შეამცირონ. აქა-
მდის ქალებს მარტო პასუხის უგებელი უფლე-
ბა ჰქონდათ, ეხლა კი იმათი უფლება პასუ-
ხისმგებელი უნდა იყოს. ღაე, იმათ პირდა-
პირ და გულხდით გამოსთქვან თავისი პო-
ლიტიკური აზრები, მაშინ ისინი უწინდულათ
არ მოსძებნიან მრუდე გზებს, იმისთვის რომ
საზოგადო საქმეზედ გავლენა მოიპოვონ. ქა-
ლები ბევრს კაცებს სჯობიან თავის გონიე-
რებით და კეთილ-სენდისიანობით. მაშ რა-
ღა გვაბრკოლებს? მივსცეთ ქალებს იმ გვა-
რი უფლება, რა წარსაც ისინი ითხოვენ;
ხმის მიცემაში მონაწილეობა, თავის მამულ—
დედულის და სახლ—კარის თვით განკარგუ-
ლება და ამასთან ექიმობის, ადვოკატობის
და პასტორობის თანამდებობის ასრულების
ნება.

უ. შაუსტი დიდი განცხარებით ექომაგება
მილლის წინადადებას. იმას შევბაასა უ. ლა-
ინგი. იმანა სთქვა, რომ მთელს ქვეყანაში
მარტო ერთი სახელმწიფოაო, სადაც ქალები
და კაცები თანასწორი უფლებით მართვენ
სახელმწიფოს. ეს სახელმწიფო არის ღალომეს
საკაროლო, აფრიკაში. რა საკვირველია, და-
უშაბა იმან, სასურველი არ არის, რომ ანგ-
ლიაშიც იმნაირივე წესი დამყარდეს. სერი
ჯონი—ბოვიერი მიიღებს მილლის მხარეს იმ
საფუძველით, რომ ყველა ხარჯის მძღველო
მონაწილე უნდა იყოს ამორჩევაში. ლორდი
შალევი ურჩევს უ. მილლს, რომ იმან თავის
წინადადება უკან წაიღოს, თუ არა და მშვე-
ნიერის სქესის თაყვანის-მცემელნი უხერხო
მდგომარეობაში ჩასცივიანო. უ. ოსლოუმ,
რომელიც მილლის წინადადებას არ დასთან-
ხმდა უამბო, რომ ის შეხედა კარიდორში
ორს ახალგაზდა ქალს და ჰკითხა, ვის სააარ-
გებლოთ მისცემდნენ ისინი ხმას ამორჩევაში,
თუ კი ამის უფლებას მიიღებდნენ; იმ ქალებ-
მა მიპასუხეს: „რა საკვირველია იმ პირის
სასარგებლოთ, რომელიც უფრო მშვენიერს
ბრილიანტის საყურებს გაჩუქებსო.“ მილ-
ლმა თავის წინადადება უკან აღარ დაიბრუნა,
ამისთვის შეუდგნენ ხმის მოკრეფას. მილლის
წინადადება არ მიიღო 196 ხმამ წინამდებ
73-ის ხმისა.

— ქანადის კავშირი. 22 მაისს ანგ-
ლიის კაროლევის საზაფხულო რეზიდენციაში,
მინძორში, მოხდა მინისტრების კრება; თავ-
მჯდომარეობდა თვით კაროლევა, რომელმაც
გამოუცხადა მინისტრებს და იმავე დღესვე
გაზეთებშიც დააბეჭდინა, რომ ამ წლის 1
იელისიდან ბრიტანიის სამფლობელონი ჩრ-
დილოეთს ამერიკაში შეადგენენ ერთს სა-
ხელმწიფოს, რომელსაც ეწოდება ქანადის
ფედერაცია. კაროლევის დეკრეტი, სხვათა
შორის, აცხადებს, რომ ყოველს მასწარში,
რომელიც ქანადის კავშირს ეკუთვნის, დაარ-
სდეს ზემო პალატა.

— ანგლის მმართველობამ სცნო,
რომ ის დიდად შესცდება, თუ არ დაეკმაყო-
ფილებს იმ პირების თხოვნას, რომელთაც
სურთ ფენიელი ბორკის სიკედილიდან გა-

მოსხნა. ბენდიგათა ვრაცხთ ჩვენს თავს,
სწერენ Evening Star—ში, და შეგვიძლიან
ვახაროთ ყველას, რომ მმართველობას არა
ჰსურს ბორკის სიკედილი. ღარწმუნებუ-
ლი ვართ, რომ სამსჯავროს გადაწყვეტი-
ლება ბორკის სიკედილზედ არ ასრულდება,
ღარწმუნებული ვართ, რომ ეს ამბავი ყველა
ანგლიელებს გაახარებს.“ მართლაც ტელეგ-
რაფით მოვიდა ცნობა, რომ კაროლევამ შე-
ამსუბუქა ფენიელების სასჯელი.

ამსტრია. კოშუტის წიგნი. 27 მაისს
პეშტიდან იწერებინ: „ვენგრისის პალატის
მარცხენა პარტიის ორგანში Magyar jusag-ში
გულში დაიბეჭდა კოშუტის წიგნი, რომელ-
შიაც ის ჰკიცხავს თავის მეგობარის ღვაკის
პოლიტიკას. რადგანაც ატერის მმართველო-
ბა ღარწმუნებულია, რომ საზოგადო აზრი
ღვაკის მხარეზედ არის, ამისთვის იმან არ აღუ-
კრძალა ამ წიგნის დაბეჭდვა. შმრავლესი პუ-
ბლიკა ყიდულობს იმ გაზეთის ნუმერს, სადაც
ეს წიგნი არის დაბეჭდილი. ყველას უნდა გა-
იგოს, თუ რა მოქმედება ექნება ხალხზედ ამ
წიგნს, მაშინ როდესაც დროების გარემოება
სრულიად არ ეთანხმება კოშუტის ტენდენ-
ციებს.

— ოსმალეთი. Allgemeine Zeitung-ში
სწერენ ბელგრადიდან: 400-ს ჩერქეზების სა-
ხლობას, რომელთაც რუსეთში დაბრუნება
მოიწადინეს, მოწიგნენ ოსმალეების ჯარები
სოფ. მრამორთან. 14 მაისს ჩერქეზებს და
ოსმალეებს შეტაკება მოუხდათ. ოსმალეებს სა-
მი კაცი მოუკვდათ, ჩერქეზებს დაეტრათ ორი.
ჩერქეზები უკან დააბრუნეს. ოსმალეთის
მთავრობამ დაუნიშნა თითო ჩერქეზს 1 1/8
გირანქა პური დღეში, რადგანაც იმათ თავის
თავის გამოკვება არ შეუძლიანთ.

ამერიკა. მონაობის გაუქმება ბრა-
ზილიაში. მადრიდის გაზეთში, Korrespon-
dencia-ში, სწერენ, რომ ბრაზილიის იმპერა-
ტორმა დაამტკიცა დეკრეტი, რომლის ძალი-
თაც ბრაზილიაში მონაობა სრულიად უნდა
მოისპოს. რეა აბრილიდამ ეს დეკრეტი აღ-
სრულებაში უნდა მოვიდეს. ეს დიდი რეფო-
რმა ოცი წლის განმავლობაში უნდა შესრუ-
ლდეს, რომ მეტატრანებს დიდი ენება არ მი-
ეცეთ. ჩვენ დიდთ მოწადინებულნი ვართო,
დაუშატებს პორესპონდენცია, რომ მო-
ნაობის მოსპობა ბრაზილიის იმპერიაში ნამ-
დელიად მოხდესო.

ბ ე ლ ე მ გ რ ა მ მ ე ბ ი,
პეტერბურგში მიღებული.

კოსტანტინოპოლი, 17 (29) მაისს. ბერძნების
კაროლი ბიორგი დაქორწინდება ამ წლის
შემოდგომას მის იმპერატორების უმაღლესო-
ბაზედ, დიდ მთავრინა ოღვა მონსტანტინეს
ასულზედ.

კოსტანტინოპოლი, 16 (28) მაისს. ოსმა-
ლეთის მინისტრები იმედოვნებენ, რომ სულ-
თანაი, როდესაც პარიჟში მივა, ეცდება, რომ
შრანციას და რუსეთის შუა მოსპოს კავშირი.
სულთანაი წავა მონსტანტინეპოლიდამ იენისის
ნახევარში, რომ პირველს იელისს პარიჟში
მივიდეს. შრანციის სამხედრო ესკადრა ღარ-
დანელში მოვა, რომ სულთანს შრანციამდის
მიჰყვებს. სულთანს თან გაჰყვება ოსმალეთში
მყოფი შრანციის ელჩი.

ლონდონი, 19 (31) მაისს. საქონლის კი-
რი ხელახლა გაძრივდა ანგლიაში.

ვენა, 19-ს (31) მაისს. ღღეს „ვენის სალა-
მოს გაზეთში“ დაბეჭდილია ატსტრიის საელ-
ჩო ტელეგრაფმა მაშინგტონიდან, რომლი-
თაც გვაცნობებენ, რომ რესპუბლიკის გენე-
რალმა მსკომედომ დაიპყრა ტვერეტარო და
იმპერატორი მაქსიმილიანეც დაატყვევა.

ვენა, 20 მაისს (1 იენისს). ღღეს გაზეთ-
ში Die Presse სწერენ, რომ ვენის და ლო-
ნდონის კაბინეტები წინააღმდეგი არიანო
საზოგადო ხმის მიცემისა ქანადიაში. ამის გა-
მო ნაპოლეონმა ეს წინადადება გამოსცვალა;

ის დანიშნავს ცალკე კამისიას, რომელშიაც
მონაწილეობა ექმნებათ პორტანს და ღღეს
ხელმწიფოებს. ოსმალეთის მმართველობას
შეუძლიან ამ საქმეზედ გამოძიება დანიშნოს.
ამაზედ ვენის კაბინეტმა გამოაცხადა თავისი
თანხმობა და ბარონმა ბეისტმა გაგზავნა კა-
ცი, რომ მონსტანტინეპოლიში დაენმაროს ოს-
მალეთის პროეტს. იმედია, რომ შრან-
ციუსის იმპერატორის წინააღმდეგზედ ლონ-
დონის კაბინეტიც დათანხმდება, ბღმოსაე-
ლეთის საქმეში რუსეთი და შრანცია და-
თანხმდნენ.

თუილისში მიღებული.

პეტერბურგში, 1-ლს იენისს. ხელმწიფე იმ-
პერატორი თავის ორბ ძით 30 მაისს პარი-
ჟიდგან გაბრძანდა ღარმშატას და შტუტგარტს
და მეექვსე დღეს ბერლინს მიბრძანდება. 5
იენისს ხელმწიფე იმპერატორი წაბრძანდება მა-
რშავას.—ბერგოვსკის საქმეზედ გამოძიება
კიდევ წარმოებს; არავითარი შეთქმულობა
არ აღმოჩენილა.—მაზეთი „Liberté“ ამტკი-
ცებს, ხელმწიფე იმპერატორმა იშუამდგომ-
ლაო, რომ ბერგოვსკი სიკედილით არ
დასაჯრო. ხელმწიფე იმპერატორს ყოველის
მხრით მოსდის მოლოცვა.

სხვა და სხვა ამბავი.

— შესანიშნავი საათი. პარიჟის საქვეყ-
ნო გამოფენაში არის ერთი ძალიან შესანი-
შნავი საათი, რომელიც რომიდგან უფ. სეკ-
კმა გამოგზავნა. ეს საათი თვითონა სწერს ქა-
ლაღზედ, რომელიც თავის-თავათ იწლებს,
მაყურებლის თვალის წინ ქარის მიმართულე-
ბას და სიმძლავრეს, რა დროს რა გვარი წვი-
მა მოვიდა, ბარომეტრის სიმაღლეს და ჰაე-
რის სინოტოს. ძნელია, კაცმა თვალი მოა-
შოროს ამ ათს თუ თორმეტს კარანდაშს,
რომელნიც თავის-თავათ იმგვარად მოძრაო-
ბენ, რომ გვერნება იმათ გამოცდილი ხელე-
ბი ატარებენო. ის მსწავლელი, რომელმაც
გამოიგონა და გააკეთა ეს საათი, მოვიდა
რომიდგან ამ საათის მეხანიზმის ასახსნელათ.
მეროპის უმთავრესმა აბსერვატორებმა კიდევ
შეუტყვეთეს იმას ამ გვარი საათის გაკეთება.—

— ახალი გამოგონება კაცების დასა-
ხლოცავათ. ლონის გაზეთმა „Progrés“ და-
ბეჭდა ერთი მარსელელი ხიმიკოსის წიგნი, ამ
ხიმიკოსს გამოუგონებია „ბერძნული ცეცხ-
ლი“, რომელიც ომში ძალიან გამოსადეგი
იქნება. ის ამბობს, რომ ხუთი წამის განმავ-
ლობაში ერთ ვერსზედ ამ ცეცხლს შეუძ-
ლიანო ასი ათასი კაცი გასწყვიტოს და ასა-
ლებს ქალაქს რამოდენსამე მინუტს დასწვავ-
სო. ზღვაში მეოთხედს მინუტს მთელ ხო-
მალდს ცეცხლის ალში ჩანთქავსო. თუ ომ-
ში ამისთანა საშუალება იხმარეს, ვერც მძლე-
ველი და ვეღარც ძღვეული შინ ვეღარ დაბ-
რუნდებიან ბრძოლის ველიდგან. ამ გამო-
გონების შემდეგ ომი შეუძლებელი უნდა
იყოს.

— ჰიბის ქურდების დასაჭირავი მაში-
ნა. მართს მეხანიკოსს გაოუგონია ერთი პატა-
რა მაშინა, რომელშიაც გაებმიან ხოლმე ჯი-
ბის ქურდები. ეს მაშინა ფოლოდის რგოლია,
რომელსაც შიგნით კბილები აქვს დატანებუ-
ლი და ღილებში არის ჩამალული. შულიანს
ქისას ან პორტმენს ჩაიდებენ ჯიბეში და იმის
ზემთ ამ ფოლოდის რგოლს მოაწყობენ. თუ
ვინმე უცნობმა ჩაყო ხელი ამ რგოლში, ამო-
ღებაზედ მაშინა დასხლტება, რგოლი მოეჭირე-
ბა ხელს, თითებს, თუ არა და ერთს თითს
მაინცა. შურდი, როგორც ჩიტი მახეში, ისე
გაებმება. მართმა კაცმა სცადა ეს მაშინა. ის
წვიდა პარიჟის გამოფენაზედ; რამოდენსამე
ადგილს გაჩერდა; ამოიღო ჯიბიდგან ოქრო-
ები და დასცვალა ბანკის ბილეთები. იმან ეს
იმ განზრახვით მოიქმედა, რომ საქვეო კაცებს
ყურადღება მიჰქცევინოს თავის თავზედ. სა-
ლამოს ეს კაცი წვიდა წყლის პირზედ და ნაე-
ში ჩაჯდა. ლუკრის პირდაპირ ის წავიდგან

გადმოხდა და აქ ხალხის სიმრავლის გამო დალიონი ვიწროვდა შეიქნა. ამ დროს იგრძნო, რომ შალვრის ჯიბეში რაღაც ფართობი იყო. მოიხედა თუ არა, იმან გადინარხარა, როცა დაინახა ერთი კაცი, რომელიც საცოდავად იღრანჯებოდა. როგორც კი დააპირებდა ჯიბიდან ხელის ამოღებას, იმ წამს უფროდაუფრო რკინის ბორჯღლები შეესობოდა ხელმე ხელეში. მურდის დამკვირმა სიცილი ვეღარ დიკავა და წაათრია დაჭერილი ქურდი პოლიტიკაში.

— შარაონების განძი. მგვიპტიდამ ერთი მეტად შესანიშნავი ახალი ამბავი მოვიდა. შარაონად აღექსანდრიამდის ყველას სალაპარაკოთ ეს ამბავი გახდა. ბერს არც კი სჯეორდა, რადგანაც ეს შემთხვევა მეტად გასაოცარი იყო. ამბობენ, ვითომც ზემო მგვიპტეში, მსუფანის მახლობლივ, ერთს კოპტის ბერს ეპოვნოს დიდი და დუფასებელი განძი, ისე დიდი, რომ ეს არის უთუთო ის ზღაპრული ფარაონების განძი, რომელსაც რამდენიმე საუკუნეა, რაც ეძებენ. ბოცებულს ამ გვარის უთვალავი სიმდიდრით ბერს უნდოდა დაემალა ისე, რომ არავის ეპოვნა და თვითონ კი ესარგებლა. იმან არავის არ შეატყობინა ამ პოვნაზედ. ის ცოტ-ცოტათ სარგებლობდა იქიდან და შემდეგ კი უფრო გაბედვით დაიწყო ხარჯვა. ბოლოს არც სიტუბილეს დასდია და მეფურათ ცხოვრება დაიწყო. შევლას უნდოდა ამისი უცრათ გამდიდრების მიზეზი შეეტყო. ეს ამბავი ისე განვრცელდა, რომ მთავრობამაც შეიტყო. მთავრობას უნდოდა დაენიშნა გამოძიება, ბერმა ეს შეიტყო და რომ არ დასჯილ იყო, მოვიდა და თვითონვე გამოუხედა მთავრობას თავის ნაპოვნს განძზედ. მიცე-კაროლი მაშინვე წაიდა ზემო მგვიპტეში; ამბობენ, რომ ის ამ განძისათვის წაიდა. თუ ეს მართალი გამოდგა, მაშინ მგვიპტეში საფინანსო ცვლილება მოხდება. მართლობას ვალის აღება აღარ დასჭირდება.

— პეტრე მოციქულის წამების დღის დღესასწაულობა. წელს ათას რვაასი წელიწადი შესრულდა მას აქეთ, რაც პეტრე მოციქული იწამა უსჯულოთაგან; ამის გამო რომში დიდი ცერემონიის გადახდას აპირებენ. როგორც რომიდან იწერებინან, მატრიკანში (პაპის სასახლეში) დიდი მზადება არის ამ დღესასწაულისათვის. ხუთასს ეპისკოპოსზედ მეტია მიატოვებული; იმათ შორის ოთხმოც ეპისკოპოსამდის გაუმასპინძლებდა თვით პაპი. თავადნი: ბორღეზე, აღდობრანდინი და ხალვიარი თავის სასახლეებს ამდევნ პაპის განკარგულებაში. ძარდინალი ანტონელი ეპისკოპოსების მისაღებათ ამზადებს აგრეთვე თავის სასახლეს.

— ღერბის დოღზედ (მარულაზედ), რომელიც ამ დღეებში მოხდა, გააჭენსოცდა ათი ცხენი. პირველი პრიზი მოიგო „მეუღაბნოვი“, მეორე „მარკინაზა“; მესამე მოვიდა „მობანი“ (შეგორტი). „მეუღაბნოს“ პატრონმა უჩალონიმა, რომელიც ამ ცხენზედ დაენაძლივა, მოიგო 250 ათასი გირვანქა სტერლინგი (ერთ მილიონ ნახევარ მანეთზედ მეტი); უჩალონიის მეგობარმა, კაპიტანმა მაჩელმა, რომელიც აგრეთვე დანაძლივებული იყო „მეუღაბნოვიზედ“, 63 ათასი გირვანქა სტერლინგი მოიგო. უფ. ჩალონიმა და კაპიტანმა მაჩელმა 9 ათასი გირვანქა სტერლინგი აჩუქეს ღაღის, რომელმაც დოღზედ „მეუღაბნოვი“ გააჭენა. ანგლიაში ბერს ლაპარაკობენ „მეუღაბნოს“ გამარჯვებულზედ მით უფრო, რომ აქამდის იქ თითქმის არავინ იცოდა ამ ცხენის ღირსება.

— ანგლიის ჩვეულებიდან. ამასწინათ იყო გამოცხადებული, რომ ანგლიის კაპიტანმა, ჩალონიმა, დიდი ფული მოიგოცოცა ღერბის დოღზედ. იმან მოიგო მილიონ ნახევარი და ამ ფულის უმეტესა წაწილი კი სულ მარკიზის მასტინგისსაგან. ამის გამო ეს მარკიზი სრულდებით გაღარბდა, ამ ორ ჯელტმენზედ ანგლიის გავრეები შემდეგ ანკედოტს მოგვიხსრობენ. ამ ანკედოტში ნათლად იხატება ანგლიის უმაღლესი წოდების ხსიათი. დიდი ხანი არ არის, რაც კაპიტანს ჩალონიმ შეუყვარდა ახალგაზდა ქალი, რომელიც იყო წარჩინებული დედ-მამის შვილი. ამ ქალსაც უყვარდა ეს კაცი და ქორწინების დღე კიდევ დანიშნეს. უცრად გაჩნდა მარკიზ მასტინგის, საქმროს მეგობარი, ძალიან მარდი და მოწონებული ახალ-გაზდა წარჩინებული წოდებისა. საქმრომ თავისი მეგობარი თითონვე გააცნო საცოლოს. მშვენიერმა თვალ-ტანადობამ და წარჩინებულმა შთამავლობამ მიიზიდა ქალის გული, რომელმანაც შეიყვარა მასტინგისი და ცოლათ წაჰყვა. მისტერმა ჩალონიმა დაიფიცა, რომ მაგიერს გადუხდის თავის ვერავს საცოლოს და ურწმუნო მეგობარს. მაგრამ ეს კი განიძახა, რომ იმ რიგათ უხლოს, როგორც მესტრამეტე საუკუნესა და ანგლიელ მემამულეს შვიცხერის. იმან ყველასგან დაჰფარა თავის ცხენის ღირსება, რომ ამითი მასტინგისი გაებრეყვებინა და გაავლო ხმა, რომ იმისი ჯაბანი ცხენი ვერას ღონის ძიებით ვერ მოიგებსო; აგრეთვე დარწმუნდნენ, რომ ჩალონი მხოლოდ ერთის შურის ძიების გამო თქრობსო მასტინგისთან შეჯიბრებას. მართლად მარკიზ მასტინგის დენაძლივა და თითქმის მთელი თავისი ყოფა-ცხოვრება სანაძლიოდ დასდო. ამ რიგათ უხლო ანგლიელმა ანგლიელს მეცხრამეტე საუკუნის გასულს.

— მენის გავრეებში გვაცნობდნენ, რომ უ. სემონ მინტერშტეინი უნდა დანიშნონოცა აღებ-მიცემობის მინისტრათ. მბრაველი აესტრიის მინისტრად ხდება! უნდა წარმოიდგინოთ, რა რიგათ აღელდებოდა კეთილ მოარწმუნე გული ტიროლელების! 1848 წლამდის ებრაელს დიდი გაჭირვებით აძლევენ ნებას მენაში ცხოვრებისას, ახლა კი ებრაელი იმდენათ გაკადნიერდა, რომ მინისტრობაც უნდა ხელში ჩაიგდოს. მე კი არა კიდევ ეხვეწებინან, რომ ამ ებრაელმა მინისტრობა აიღოს და მიითვისოს წოდება აღმატებულებისა. ეს შემაშფოთებელი ამბავი უნდა იყოსო, დაცინებით ლაპარაკობენ გავრეებში! აჰ, ვე არ შეიძლება, რომ მოხდეს, ამბობს უმაღლესი წოდება კათოლიკის სარწმუნოებისა. ტენიერეცთან დამარცხების შემდეგაც აესტრია ისე არ დამცირდება, რომ ამისთანა საქმე მოახდინოს. თუ რომელიმე ებრაელთაგანი მინისტრათ შეიქნა, ამას შემდეგ მიუცილებლად ისინი სიმართლემთაც სრულდებით გაუთანასწორდებიან ქრისტიანებსა და ეს კი არას გზით არ შეიძლებაო. ეს სრულდებით წინააღმდეგი იქნებოდაო მთელი ჩვენი წარსული დროებისა.

— პარიჟში გამოაჩინეს დიდი კამპანია, რომელიც ყალბ რუსულ ასიგნაციებს აკეთებდა. ამასზედ გამოძიება მალე დაიწყო, ამბობენ, რომ ამ საქმეში ბევრი პოლზელი და რუსი ურევიყო. იმათ შორის ზოგიერთი გამოჩენილნი პირებიც არიანო.

— მრთამ ბერლინელმა ხელოსანმა გამოიგონა, ანუ სწორეთა ესტეკათ, მოიტანა ამერიკელამ ახალი საშუალება რკინის კალმის ტარების გასამზადებლათ. ამ გვარ ტარიან კალმისათვის საწერელი საჭირო აღარ იქნება; თითო კალმის ტარში იმდენი მეღანი იქნება, რომ იმითი შეიძლება კაცმა ორი-სამი დღე სწეროს. მანსკუტრებითი მეტანზიმით მეღანი წერის დროს კალამში ჩამოდის.

— ხარჯი მეროპის ჯარების შეიარაღებაზედ. ამ ჟამად მეროპაში ახალ ნიმუშზედ აკეთებენ 11 ათას ზარბაზანს და 3 მილიონს და 2 ას ათას თოფს. ლიონის გავრეების „Salut Public“ ამ შეიარაღებაზედ აიხარა ხარჯს ანგარიშობს. იმის სიტყვით ზარბაზნების და თოფების გაკეთება, თოფის წამლის, ტყვიის და სხვა სამხედრო საჭიროების დამზადება დაჯდება 500 მილიონ ფრანკამდის. ამ ფულიდან რომ ხუთ ფრანკიანი მანეთი მოიჭრას და დაიწყოს ერთ ხაზზედ ერთი მეორესთან, მაშინ ის თითქმის მთელს ქვეყანას შემოერთებდა. — ასე დიდი ფული მარტო კაცების გასაწყვეტს იარაღებზედ იხარჯება.

ლი სოფელს ზიარს და 2) კენია ღარი იოსების ასულმა ჯორჯანისამ—5,500 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ანგეტანს და მარკინაზა.

ს ა ხ ა ზ ი ნ რ მ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა.
(Закавказский Вѣстникъ № 41).

2) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 24 აგვისტოს მოხდება ტორგი გასასყიდათ სახლისა და ევნახისა, რომელიც ეკუთვნის შუბურსკის სეკრეტარს თ. მიხეილ სუმბათიშვილს (აწ გადაცემულს). ეს მამული არის ნავთლუში და ისეიდება იმისთვის, რომ თ. სუმბათიშვილის მემკვიდრეებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის 2550 მანეთის სარგებელი.

3) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 24 ივლისს მოხდება ტორგი გასასყიდათ სახლისა, რომელიც ეკუთვნის პარუჩი მასილივის ცოლს სულთანა სამოილის ასულს. ეს სახლი იმყოფება ტფილისის 4 ნაწილის 2 კვარტალში და ისეიდება იმისთვის, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 3750 მანეთის სარგებელი.

4) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 3 ივლისს მოხდება ტორგი გასასყიდათ ტფილისის მოქალაქის ბიორგი ხეჩატურის ძის ხეჩატურის სახლისა, რომელიც მდებარებს ტფილისის 3 ნაწილის 1 კვარტალში. ეს სახლი იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 1800 მანეთის სარგებელი.

5) ბორის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 3 ივლისს მოხდება ტორგი გასასყიდათ მამულისა, რომელიც ეკუთვნის ანაურს ილია სემონის ძეს მთურქესტანიშვილს და მდებარებს ბორის უფლში, სოფელს ტელაშორს. ეს მამული იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 2500 მანეთის სარგებელი.

6) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 1 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ ტფილისის მცხოვრების მოროზ აკოფას ძის აკოფოვის სახლისა, რომელიც მდებარებს ტფილისის 3 ნაწილის 1 კვარტალში. ეს სახლი იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 450 მანეთის სარგებელი.

7) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 1 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ ნავთლულის მცხოვრების პეტრე აბამძის სახლისა, რომელიც მდებარებს ნავთლულში. ეს სახლი იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 250 მანეთის სარგებელი.

8) ბორის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 1 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ 3 ევნახისა, რომელიც ეკუთვნის შუბურსკის სეკრეტარს თ. ასლან ნიკოლოზის ძეს მარხან—მთურავიშვილს. ეს მამული მდებარებს ბორის უფლში სოფელს ახალ-ქალაქს და აკათისთვის და იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 2,000 მანეთის სარგებელი.

9) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 15 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ გენერალ—მაიორის თ. მამუკა მომას ძის ჯამბაკურიან—მრბელიანის სახლისა, რომელიც მდებარებს ტფილისის 1 ნაწილში; მალაიანის პროსპექტზედ. ეს სახლი იმისთვის ისეიდება, რომ მისმა პატრონმა არ შეიტანა პრიკაზიდან გამოტანილის 40,000 მანეთის სარგებელი.

10) ტელავის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 11 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ მამულებისა, რომელიც ეკუთვნის ქვემოხსენებულს სიღნაღის უფლის და თიანეთის მზრის მებატონებს. ეს მამულები იმისთვის ისეიდებიან, რომ მათმა პატრონებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის შემდეგის სესხის სარგებელი: 1) თ. იასე რევაზის ძემ ანდრონიკაშვილმა—1370 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული.

ლი სოფელს ზიარს და 2) კენია ღარი იოსების ასულმა ჯორჯანისამ—5,500 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ანგეტანს და მარკინაზა.

11) ზაკავკასიის პრიკაზში ამ წლის 11 სექტემბერს დანიშნა ხელმეორეთ ტორგი გასასყიდათ ქვემოხსენებულს მენაშენისა, რომელიც ეკუთვნის ქვემოხსენებულს ტფილისის მცხოვრებულს. ეს სახლები იმისთვის ისეიდებიან, რომ მათმა პატრონებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის შემდეგის სესხის სარგებელი: 1) პოლკოვნიკის ზახაროვის მეუღლე ნინო—12,750, რომლის გირაოთ არის მისი სახლი 4 ნაწილის 2 კვარტალში; 2) ივანე შოს ძემ მეტრეველმა—400 მან., რომლის გირაოთ არის მისი სახლი 4 ნაწილის 2 კვარტალში; 3) აბელ მკანუას ძემ მეუღლემ—900 მან., რომლის გირაოთ არის მისი სახლი 3 ნაწილის 1 კვარტალში.

12) ტელავის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 21 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ მამულებისა, რომელიც ეკუთვნის ქვემოხსენებულს ტელავის უფლის მებატონებს. ეს მამულები იმისთვის ისეიდებიან, რომ მათმა პატრონებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის შემდეგის სესხის სარგებელი: 1) კოლეგსკი რევისტრატორმა ადამ მეგენის ძემ მობულიშვილმა—რომლის გირაოთ არის მისი მამული ძონდალს და ძიხსხეს; 2) თ. ზაქარია ნოშვიანის ძემ ჯორჯანის ძემ—3,200 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ბრემს და აღმატას; 3) ანსურეზმა მეგენი და ბოლახა ლუარსაბის ძეთა ანსურეზიშვილმა—9,000 მან., რომლის გირაოთ არის მათი მამული წინანდალს და 4) თ. მიხეილ და რევაზ ბრიგოლის ძეთა შარალაშვილმა—6,500 მან., რომლის გირაოთ არის მათი მამული ს. არტანს.

13) ტელავის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 18 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ მამულებისა, რომელიც ეკუთვნის ქვემოხსენებულს სიღნაღის უფლის მებატონებს. ეს მამულები იმისთვის ისეიდებიან, რომ მათმა პატრონებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის შემდეგის სესხის სარგებელი: 1) თ. ივანე ღვთის ძემ მანაძემ—5,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. პარდანას; 2) თ. აღექსანდრე ბიორგის ძემ ანდრონიკაშვილმა—1,100 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. ატრამა და ღარიფის; 3) თ. ალექსანდრე ბიორგის ძემ მანაძემ—2,600 მან., რომლის გირაოთ არის მისი და მისი ძმების ზაალის და რევაზის მამული ს. პარდანას; 4) თ. აბელ ივანეს ძემ ანდრონიკაშვილმა—4,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული მელანს, შოვოელს და ბურჯანს; 5) პარუჩიკმა თ. მამუკა რამაზის ძემ ჩუქუნიშვილმა—3,200 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. ჩაილურს; 6) თ. მიხეილ მიხეილის ძემ ანდრონიკაშვილმა—3,200 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. მეგინს და 7) პრაპორშიკმა თ. ლუარსაბ ასლანის ძემ მანაძემ—10,710 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული სოფლებში: მალაქს, შალაუბანს და ბაკურციხეს.

14) ბორის უფლის სამსჯავროში ამ წლის 18 სექტემბერს მოხდება ტორგი გასასყიდათ მამულებისა, რომელიც ეკუთვნის ქვემოხსენებულს ბორის უფლის მებატონებს. ეს მამულები იმისთვის ისეიდება, რომ მათმა პატრონებმა არ შეიტანეს პრიკაზიდან გამოტანილის შემდეგის სესხის სარგებელი: 1) თ. დიმიტრი ტიემურაზის ძემ ტიცივილმა—3,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. ხედეურთის; 2) ანსურეზმა ივანე ბრიგოლის ძემ მამაკაშვილმა—2,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. რუისს; 3) კენია მანაშაშვილს ასულმა მისთვისამ—3,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. დიდს მეგვრისხეს; 4) პრაპორშიკმა თ. მსტატე მირმანოვის ძემ მისთვისამ—5,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული შანაშანს, აღექს, შანაშანს და სხვა სოფლებში; 5) თ. დიმიტრი ტიემურაზის ძემ ტიცივილმა—1,200 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. დოესს და 6) კენია ნინო ივანეს ასულმა ტიცივილისამ—1,000 მან., რომლის გირაოთ არის მისი მამული ს. რუისს.